Педагогічні КАДРИ

газета

ЗАСНОВАНА У ЖОВТНІ 1929 РОКУ

№ 3 (1631) БЕРЕЗЕНЬ 2013 РОКУ

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

ДОРОГІ ЖІНКИ!
ВЕЛЬМИШАНОВНІ НАШІ ДРАГОМАНОВКИ!

Від щирого серця прийміть від усього чоловічого колективу НПУ імені М. П. Драгоманова теплі вітання у Міжнародний жіночий день – 8 БЕРЕЗНЯ.

Дякуємо вам за те, що щодня сповнюєте наше життя красою, любов'ю й сонячним благословенням. Без блиску ваших очей і ніжності сердець довколишній світ був би сірим і сумним. Дякуємо вам за вашу щоденну невтомну працю, терпіння й розуміння.

Хай до віку збуваються усі ваші мрії, серце повниться життєвою енергією, оптимізмом і вірою в щасливе майбутнє! Здоров'я вам, любові й довгих-довгих років життя!

З повагою,
ваш ректор ВІКТОР АНДРУЩЕНКО

Вчена рада

ЛЮДИ МІЖПЛАНЕТНОГО МАСШТАБУ

15 березня 2013 року на Вченій Раді Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова мантії і дипломи Почесних професорів вишу вручили особистостям, які вже давно виходять за межі планетного про них мислення, – космонавтам Ульріху Вальтеру та Леоніду Каденюку.

Ідея обрати німецького і українського космонавтів Почесними професорами Драгомановського вишу з'явилася у студентів після блискучої лекції пана Ульріха, що відбулася майже рік тому, коли професор Технічного університету м. Мюнхен завітав у НПУ на запрошення Президента Малої академії наук України, друга Драгомановського університету Станіслава Довгого. Керівництво з ентузіазмом сприйняло цю пропозицію студентів, і ось березень став знаменним у значенні "космічного" місяця для драгомановців.

Ульріх Вальтер і Леонід Каденюк – нам дуже близькі, як би тому не дивувалися інші, особистість маленької дитини, її внутрішній світ – це теж космос, в якому мусить розібратися Вчитель, справжній і талановитий.

Віктор АНДРУЩЕНКО

Привітати з такою поважною подією у житті **Ульріха Вальтера** і **Леоніда Каденюка** до університету завітали Надзвичайний і Повноважний Посол Німеччини в Україні пан доктор **Крістоф Вайль**, Президент Малої академії наук України, доктор фізико-математичних наук, професор **Станіслав Довгий**, керівник Відділу культури, освіти і меншин Посольства **Дірк Лехельт** та керівник Інформаційного центру ДААД **Флоріан Кюхлер**. Пан

Посол наголосив на великому значенні діяльності Ульріха Вальтера загалом і обрання його Почесним професором НПУ зокрема для розширення і поглиблення співробітництва між Німеччиною та Україною.

Станіслав Олексійович теж висловив своє захоплення подією, бажаючи драгомановцям використовувати кожну можливу нагоду спілкування з цими людьми, титанами наукових знань і життєвого досвіду.

Німецький космонавт і вчений приїхав до України з дружиною пані Вальтер і у своєму виступі подякував усім присутнім за неймовірні враження і емоції від церемонії нагородження, що залишаться у його серці назавжди. Під аплодисменти залу він пригадав першу зустріч зі студентами та ту молоду особу, яка запропонувала обрати пана Ульріха у Почесні професори. Традицією для НПУ є періодичні лекції від його Почесних, у когорту яких тепер увійшов і Ульріх Вальтер, тож драгомановці з надією чекатимуть наступних його приїздів і незабутніх зустрічей.

Під враженнями від події залишився й український космонавт, Герой України Леонід Каденюк. За кілька хвилин свого виступу він поділився із драгомановцями своїми емоціями, які пережив під час польоту в космос, і підтвердив, що з радістю зустрічатиметься зі студентами й викладачами.

Людмила КУХ,
прес-служба університету

Конференція

УПРАВЛІНСЬКІ КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧА ВНЗ

14-15 березня 2013 року в Національному педагогічному університеті імені Михайла Драгоманова проходила Міжнародна науково-практична конференція "Управлінські компетенції викладача вищої школи", що зібрала довкола своєї тематики десятки вітчизняних і закордонних вчених у галузі менеджменту, педагогів, теоретиків і практиків.

Організатором заходу виступила кафедра інновацій та інформаційної діяльності в освіті Інституту перепідготовки та підвищення кваліфікації НПУ.

На трьох секціях науковцями обговорювалися питання компетентнісного наповнення професійної діяльності викладача, участь викладачів в управлінні освітою та самоменеджмент педагога вищої школи. Аналізувалося формування управлінської культури викладача як необхідна передумова його ефективної професійної діяльності. Вченими презентувався світоглядний фундамент системи управлінських компетенцій педагога, філософські засади розробки загальної теорії управління та аксіологічні засади самоорганізації викладача. Детально розглядалися усі без винятку види компетенцій педагога ВНЗ, їх інформаційне поле та моделі формування.

Потенціал

Проект заради Європейського майбутнього стор. 2

Інтерв'ю

Ольга Сухомлинська стор. 5

Студентське життя

Ми дебютуємо – за нами майбутнє! стор. 7

ПРОЕКТ ЗАРАДИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО МАЙБУТНЬОГО

11 березня 2013 року в Колонному залі імені М. Лисенка Національної філармонії України Асоціацією ректорів педагогічних університетів Європи та Національним педагогічним університетом імені М. П. Драгоманова було презентовано проект Педагогічної Конституції Європи для іноземних дипломатичних представництв в Україні та громадськості держави.

Поява такого проекту вперше на європейських і світових теренах сколихнула зарубіжжя, незважаючи на те, що це лише перший етап втілення Педагогічної Конституції Європи. Як повідомили члени Асоціації, затвердження документу після його доопрацювання і внесення пропозицій усіх членів АРПУ Європи, науковців і педагогів планується у травні цього року на другому Форумі Асоціації у Франкфурті-на-Майні.

Драгомановський колектив підтримує проект Педагогічної Конституції

"Цей дуже амбітний, на погляд багатьох, проект спрямований на зміцнення і розвиток єдиного Європейського дому, поглиблення взаємодії і співпраці народів європейського простору як умови забезпечення гідного місця Європи у глобальній світовій конкуренції народів і культур, – розповідає Президент Асоціації, академік **Віктор Андрущенко**. – *Миролюбство і права людини, демократія і співпраця, екологічна безпека і солідарність – ось основні цінності, на яких будуються мости у майбутнє".*

Перед презентацією для іноземних дипломатичних представництв в Україні та громадськості держави

Власне, презентував поважним гостям Конституцію Віктор Петрович, зосереджуючи свою увагу на науковому педагогічному підґрунті її побудови. *"Наш проект побудований на базових цінностях, сформованих європейською філософією, педагогікою і культурою впродовж усієї її історії. Ми спирались на творчість знаменитого чеського педагога Яна Амоса Коменського, педагогічні здобутки німецького мислителя Фрідріха Дістервега, знаменитого французького просвітителя Жан-Жака Руссо, російського письменника і педагога Льва Толстого, грузинського педагога Шалви Амонашвілі, мудрого білоруського мислителя Скорини, багатьох інших оригінальних вчителів людства, представників практично всіх європейських народів. Основу Педагогічної Конституції Європи складають надбання української педагогіки, четвірка педагогів якої – Микола Пирогов, Костянтин Ушинський, Антон Макаренко і Василь Сухомлинський – справедливо входять у дев'ятку найвидатніших педагогів світу"*, – наголосив Президент Асоціації.

Почесні гості заходу позитивно прийняли драгомановську ініціативу

Разом до спільної мети

Розповів академік і про те, що ідея такого масштабу зароджувалася в Драгомановському виші як флагмані педагогічної освіти вже давно та проектувалася на виконання рішень Форуму міністрів Європейських країн, що проходив у Києві 23 вересня 2011 р., та завдань, поставлених у доповіді Міністра освіти і науки України **Дмитра Табачника** "Школа XXI століття: "Київські ініціативи". Сам проект покликаний об'єднати університети педагогічного профілю задля розробки єдиної педагогічної стратегії, її реалізації з урахуванням особливостей національних культур і характерів народів європейського простору та виховання нового вчителя для об'єднаної Європи. Не випадково авторами проекту стали **Віктор Андрущенко**, **Моріц Гунцінгер** і **Альгірдас Гайжутіс**.

Зі словами підтримки і реалізації проекту виступив Посол з особливих доручень Міністерства закордонних справ України **Борис Захарчук**, Президент Національної академії педагогічних наук України **Василь Кремень** і радник, спеціальний уповноважений Прем'єр-міністра України **Анатолій Толстоухов**.

До того ж, як пояснили організатори, Педагогічна Конституція Європи, презентована на заході, є лише частиною великого проекту, який готує Асоціація і Драгомановський університет на чолі з Віктором Андрущенком. Загалом він передбачає п'ять етапів, в яких заплановано розробку спільних програм магістерського рівня (або рекомендацій-додатків до навчальних програм) "Новий вчитель XXI століття", видання уніфікованих підручників, які б зняли протиріччя у трактуванні спірних питань європейської історії та сьогодення та створення врешті "Європейського континентального педагогічного університету" (на території однієї з країн – членів Асоціації), який стане самостійним навчальним закладом нового покоління. *"Ми сподіваємося на те, що майбутні випускники Континентального університету стануть модераторами європейських цінностей, єдності Європейського дому, порозуміння та співпраці"*, – зауважує Віктор Петрович.

Славетний хор імені Г. Верьовки виконав пісні європейських країн

Гармонійним і цілком виправданим стало завершення презентації святковим концертом Національного заслуженого академічного українського народного хору імені Г. Верьовки під диригуванням генерального директора і художнього керівника, Героя України **Анатолія Авдієвського**. Хор виконав народні пісні країн – засновниць Асоціації ректорів педагогічних університетів Європи, серед яких були грузинські, чеські, іспанські, білоруські, російські, молдавські і литовські мелодії. Народна пісня, в якій сяє душа нації, її ментальність і духовність, виражаються найчистіші національні і загальнолюдські цінності, що не втрачають своєї ваги протягом усієї історії людства, виявилася одним із вагомих аргументів, що кликав до єднання європейських країн. Зрозумілі й близькі кожному мелодії створили особливу атмосферу в залі, надавши новому проекту шарму високої духовності й миролюбства.

> *Педагогічна Конституція Європи встановлює принципи узгодженої трансуніверситетської політики, регламентує педагогічну діяльність та визначає загальний механізм підготовки вчительських кадрів.*
>
> **Віктор АНДРУЩЕНКО**

Людмила КУХ,
прес-служба університету

Читають всі

Педагогічні КАДРИ газета

Шукайте газету 20 числа кожного місяця:
– у книжковому кіоску головного корпусу
– на спеціалізованих розкладках у вашому навчальному корпусі

Електронний варіант газети
ви можете завантажити на сайті
www.npu.edu.ua
у розділі "Педагогічні кадри"

З питань розміщення інформації про ваші заходи та події звертайтесь за телефоном (044) 234-75-87 або електронною поштою **gazeta@npu.edu.ua**

Проект

ПЕДАГОГІЧНА КОНСТИТУЦІЯ ЄВРОПИ

ПРЕАМБУЛА

Об'єднавчий процес народів і культур, що розгортається на теренах Європи, потребує формування сучасного суб'єкта європейської життєдіяльності – людини, здатної до співжиття у суспільстві без насильства, у мирі і злагоді, за принципами гуманізму, милосердя, справедливості і свободи. Реалізація цієї історичної місії неможлива без вчителя – ключового суб'єкта змін. Навчаючи дітей, формуючи їх світогляд і культуру, учитель виховує у молодого покоління здатність жити і працювати в умовах полікультурної взаємодії народів європейського простору.

Європейська спільнота, виплекана на демократичних традиціях відкритості та довіри, постала перед необхідністю їх збереження та захисту в умовах сучасних викликів – міжнародного тероризму, расової та релігійної нетерпимості. Загроза моральної деградації людства, інспірована втратою духовності, постає сьогодні співрозмірною із загрозою вичерпання природо-ресурсного потенціалу планети, ядерної чи екологічної катастрофи, розгортання інших глобальних проблем сучасності. На цьому фоні відбувається загрозливе зниження суспільного статусу вчителя як провідника демократичних ідей та високої моралі.

Протистояти цьому процесові може і повинен кожен, кому не байдуже майбутнє його дітей і онуків. Справедливим є й те, що найбільш ефективно означену історичну місію може виконати вчитель, підготовка якого в дусі сучасного європейського світогляду й системи провідних цінностей є першочерговим і найбільш відповідальним завданням європейського об'єднавчого процесу.

У ході історичного розвитку європейська педагогіка сформувала спільну платформу цінностей, актуальну для всіх країн і народів континенту. Провідними серед них є людиноцентризм, толерантність, миролюбство, екологічна безпека, дотримання прав людини, солідарність. Підготовка педагогів за єдиною шкалою загальнолюдських цінностей й з урахуванням національних особливостей є тим головним остовом, навколо якого мають здійснюватись модернізаційні та інноваційні процеси педагогічної освіти у європейському просторі. Сучасний європейський вчитель покликаний знайти відповіді на виклики епохи й повернути учнівську і студентську аудиторію в лоно класичного наукового знання, високої культури, соціально-практичного досвіду поколінь, загальнолюдських соціокультурних цінностей, духу гуманізму і людинолюбства.

Підготовка вчителя, який відповідає стандартам професійних компетенцій XXI ст., – історична місія педагогічних університетів, реалізація якої передбачає здійснення відповідних організаційних, змістовних і методологічних трансформацій. Основи цього процесу закладені Лісабонськими домовленостями (1997 р.) щодо визнання кваліфікацій у галузі вищої освіти та Болонськими деклараціями стосовно "єдиних правил" організації університетської освіти у європейському освітньому просторі.

На часі створення та прийняття документу, який легітимізує ціннісну основу учительської справи. У ролі такого документу пропонується "Педагогічна Конституція Європи", розроблена професорами Віктором Андрущенком (Україна) – Моріцем Гунцінгером (Німеччина) – Альгірдасом Гайжутісом (Литва) для застосування у межах Асоціації ректорів педагогічних університетів Європи.

РОЗДІЛ 1

Стаття 1.1. Педагогічна Конституція Європи (далі – Конституція) є документом, який визначає принципи та методологію філософії та політики процесу підготовки сучасного педагога для об'єднаної Європи XXI століття.

Стаття 1.2. Конституція встановлює засади узгодженої трансуніверситетської політики в галузі педагогічної освіти, регламентує педагогічну діяльність, визначає порядок формування, організації і діяльність ключових ланок загального механізму підготовки педагогічних кадрів, врегульовує суб'єкт-суб'єктні відносини в системі педагогічної освіти країн європейського простору.

Стаття 1.3. Норми Педагогічної Конституції, маючи інтеграційний характер, можуть бути адаптованими до педагогічних традицій та національної освітньої політики кожної з країн, що її приймають.

Стаття 1.4. Принципи та норми Конституції мають позапартійний характер і не підлягають ідентифікації з ідеологічними засадами будь-якої політичної партії.

РОЗДІЛ 2
Педагогічна освіта у Європейському просторі

Стаття 2.1. Педагогічна освіта є системою навчально-виховної діяльності, спрямованої на підготовку педагогів – дошкільної, початкової та середньої освіти, викладачів професійних навчальних закладів та педагогічного персоналу закладів додаткової освіти та виховання, професійною діяльністю яких є навчання та виховання дітей, учнівської та студентської молоді.

Стаття 2.2. Серцевиною педагогічної підготовки є формування особистості вчителя – людини високого рівня освіти, загальнокультурної підготовки, високих духовних і моральних якостей, здатного до навчання та виховання дітей, молоді та студентів відповідно до вимог XXI століття.

Стаття 2.3. Основи педагогічної освіти європейського простору закладені в епоху античності. Їх загальнолюдський гуманістичний зміст шліфувався в процесі історичного сходження країн Європи сходинами прогресу. Кожна з наступних епох – Середньовіччя і Відродження, Реформація і Просвітництво, Нові часи і Класична епоха – послідовно формувала модель педагогічної освіти як освіти гуманістичної, креативної, людино- і культуротворчої.

Стаття 2.4. Фундаторами європейської педагогічної освіти визнані такі знамениті педагоги, як Джон Локк (Велика Британія), Марія Монтессорі (Італія), Фрідріх-Адольф-Вільгельм Дістервег (Німеччина), Йоганн Генріх Песталоцці (Швейцарія), Лев Толстой (Росія), Ян Амос Коменський (Чехія), Жан-Жак Руссо (Франція), Антон Макаренко, Микола Пирогов, Василь Сухомлинський, Костянтин Ушинський (Україна – Росія).

Стаття 2.5. Сучасний контекст європейської педагогічної освіти визначається гуманістичними нормами, що утвердились у європейському просторі у ролі загальнолюдських сенсовизначальних принципів.

РОЗДІЛ 3
Зміна філософської парадигми організації та змісту педагогічної освіти в контексті викликів глобалізованого світу

Стаття 3.1. Конституція базується на загальній філософії освіти, спадкоємно вбирає в себе всі прогресивні інновації, апробовані народами і культурами європейського простору впродовж їх історичного поступу. Разом з тим, вона є філософсько-педагогічним відлунням "духу сучасної епохи", що реалізується в поточному часі і просторі.

Стаття 3.2. Зміст філософії педагогічної освіти визначають наукові досягнення у розумінні природи та сутності людини, її буття у світі природи та культури, виробництва та споживання, політичних та соціокультурних відносин, морально-естетичного виміру, а також раціонально осмислені результати соціальної практики.

Стаття 3.3. В центрі змісту педагогічної освіти знаходяться питання виживання людства, формування людини як особистості у контексті загроз, сформованих глобальними проблемами минулого в період розвитку індустріалізму та науково-технічного прогресу. Новітній зміст педагогічної освіти формують відповіді на аналогічні питання, поставлені такими світовими процесами, як глобалізація та інформаційна революція.

Стаття 3.4. Стрижньовою основою змісту педагогічної освіти є відповідь на потребу збереження людської цивілізації.

Стаття 3.5. Зміст педагогічної освіти підпорядковується потребі формування у вчителя здатності навчити своїх учнів жити разом у сучасному глобалізованому світі, постійно відтворювати і вдосконалювати умови гідного існування людини; забезпечення їх вільного спілкування в системі відносин сталого людського розвитку.

РОЗДІЛ 4
Філософсько-методологічні принципи педагогічної освіти

Стаття 4.1. Принципами педагогічної освіти є фундаментальні положення, що визначають побудову, функціонування та розвиток системи педагогічної освіти у європейському просторі.

Стаття 4.2. Основними серед них є принципи: людиноцентризму; науковості; доступності; системності; практики; індивідуального підходу; творчості; академічної автономії; креативності та інноваційного розвитку.

Стаття 4.3. У своїй сукупності та взаємодії принципи складають методологічну основу педагогічної діяльності всіх навчальних закладів, науково-методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування в галузі освіти незалежно від форми власності та підпорядкування.

РОЗДІЛ 5
Ціннісна платформа педагогічної освіти

Стаття 5.1. Педагогічна освіта має ціннісний характер.

Стаття 5.2. Ціннісну основу педагогічної освіти складають норми, вироблені європейською спільнотою впродовж її історичної еволюції.

Стаття 5.3. Педагогічні цінності мають деідеологізований і департизований характер.

Стаття 5.4. Основними педагогічними цінностями є: толерантність, демократія, миролюбство, екологічна безпека, права людини і солідарність. Підготовлений на такій ціннісній основі, новий вчитель повинен бути здатним до "стирання" образу іншого як "ворога"; формування толерантності, зваженості і миролюбності; утвердження екологічного світогляду; виховання поваги до прав людини, демократії і солідарності.

Стаття 5.5. Означені цінності, пронизані духом толерантності, – діяльнісної ідеології європейської спільноти, – у своїй взаємодії формують духовну платформу, на якій базується підготовка нового вчителя в країнах європейського простору.

Стаття 5.6. Загальноприйнята духовна платформа педагогічної освіти не обмежує духовну свободу народів європейського простору; вона може бути доповнена власними цінностями або ж надбаннями, запозиченими з культурного простору сусідніх народів.

РОЗДІЛ 6
Основні компетенції європейського вчителя

Стаття 6.1. Головним завданням підготовки нового вчителя є формування здатності (компетенцій) до практичної навчально-виховної дії на основі засвоєних знань, з певним умінням застосувати отримані знання в практичній діяльності.

Стаття 6.2. Основними компетенціями, якими повинен володіти вчитель XXI століття, є: 1) компетенція науковця-дослідника; 2) інформаційна компетенція; 3) мовна компетенція (сучасний учитель має вільно володіти кількома європейськими мовами); 4) адаптивна компетенція (учитель має бути адаптованим до сучасних реалій); 5) комунікативна компетенція (сучасний учитель повинен бути психологом, соціальним працівником); 6) здатність навчатися протягом життя.

Стаття 6.3. Професіоналізм та здатність до його творчої трансформації в духовний світ дитини – найважливіша компетенція нового учителя.

Стаття 6.4. Високий професіоналізм і компетенції учителя спрямовуються на формування повноформатного суб'єкта європейського процесу – людини глибоких знань і культури, носія гуманістичної філософії, світогляду і моралі, національних і загальнолюдських цінностей, на виховання вмінь, потреби і прагнення їх реалізації в європейському і світовому життєвому просторі.

РОЗДІЛ 7
Провідні педагогічні технології

Стаття 7.1. Ефективність діяльності педагога безпосередньо залежить від володіння механізмами та способами донесення змісту освіти до тих, хто навчається. Останнє пов'язується з так званими педагогічними технологіями – сукупністю процедур, засобів та способів вирішення педагогічних завдань, які застосовуються у певному алгоритмі.

Стаття 7.2. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування визначаються змістом навчального предмету, загальними принципами педагогічного процесу, надбаннями культури та соціальної практики.

Стаття 7.3. Педагогічні технології не підлягають догматизації; в основі їх застосування – право вільного вибору учителя, заснованого на його педагогічній майстерності та творчості.

Стаття 7.4. Педагогічні технології, що здійснюються з використанням власних наукових досліджень педагога, із застосуванням інформаційних засобів, мовних стратегій та дискурсних прийомів, визначаються "високими педагогічними технологіями".

Стаття 7.5. Високі педагогічні технології забезпечують інноваційний характер розвитку педагогічної освіти, ефективність навчально-виховної діяльності педагога.

РОЗДІЛ 8
Практика в системі підготовки нового вчителя

Стаття 8.1. Основою ефективності педагогічного процессу є педагогічна практика, що проводиться на оснащених відповідним чином базах навчальних закладів, а також на сучасних підприємствах і в організаціях різних галузей господарства, освіти, охорони здоров'я, культури, торгівлі і державного управління.

Стаття 8.2. Педагогічна практика має діяльний (трудовий) і предметний характер, є джерелом (і механізмом) освоєння соціального і педагогічного досвіду, постає у ролі критерію істини педагогічного процесу.

Стаття 8.3. Практика забезпечує "занурення" особистості в реальний виробничий процес, пізнання його не тільки ззовні, тобто на основі теоретичних знань, але й з середини, у всій повноті виробничої дійсності, конкретики, життєвості. Поза практикою підготовка майбутніх фахівців є явищем неможливим. Вчителем, вихователем, наставником людина стає не тоді, коли вона освоїла певну суму знань, які має передати учню, і навіть не тоді, коли вона оволоділа відповідними навчально-виховними методиками чи технологіями, а насамперед тоді, коли вона зрозуміла життя таким, яким воно є, відчула його справжність, виховала в собі якості неприйняття, відторгнення фальшу, упевнилась у своїй правоті як провідника життєвої справедливості.

Стаття 8.4. Сучасність вимагає радикальної модернізації практичної підготовки майбутнього вчителя, забезпечення її безперервності і послідовності впровадження таких її видів, як: а) ознайомча практика; б) культурологічна практика; в) виховна практика; г) навчальна практика; д) переддипломна (предметна) практика.

Стаття 8.5. Особливе навантаження покладається на громадянську практику майбутніх педагогів; вона має наскрізний характер і здійснюється протягом всього процесу їх підготовки; її головна мета – ввести майбутнього фахівця в систему суспільних відносин, сформувати громадянські якості, убезпечити вчителя від "споглядального" ставлення до життя, сформувати його активну громадянську позицію.

РОЗДІЛ 9
Академічна мобільність учителя

Стаття 9.1. Характерною особливістю становлення та функціонування нового учителя є високий рівень його академічної мобільності – здатності адекватно лабільно реагувати на зміни педагогічної реальності, знаходити відповіді на виклики епохи, пересуватись у педагогічному просторі відповідно до завдань, актуалізованих державною освітньою політикою, або ж у відповідь на зміну життєвих обставин.

Стаття 9.2. Академічна мобільність утримує учителя у тонусі готовності до змін державної освітньої політики, потребує підвищення рівня його адаптивних можливостей, формує платформу креативності, творчого підходу до педагогічної справи.

Стаття 9.3. Академічна мобільність сприяє формуванню кроскультурних цінностей учителя, толерантності, налаштованості на співпрацю.

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Європейські об'єднавчі процеси потребують якнайшвидшого очищення, відродження гуманістичних сутностей, повернення їх у соціальний простір.

Останнє має виконати учитель, підготовлений за єдиною шкалою базових кроскультурних цінностей, вироблених європейською спільнотою в процесі її історичної еволюції.

До 100-річчя від дня народження Марії Підтиченко

ЖІНОЧА СПРАВА: У КУЛУАРАХ ОСВІТИ

Матеріал приурочено до 100-річчя від дня народження Марії Максимівни Підтиченко – громадського і державного діяча, дійсного члена Академії педагогічних наук СРСР, учасниці Великої Вітчизняної війни, талановитого педагога, ректора Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького (нині – Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова) у 1956–1970 роках.

Її б варто зарахувати до тих жінок зі світовим ім'ям, які своїм життям і громадською діяльністю доводили й продовжують доводити, що не існує розмежувань між жіночою і чоловічою справою, є лише загальнолюдське високоморальне покликання, здійснювати яке життєво необхідно.

У 2012 р. виповнилось 100 років від дня народження Марії Максимівни Підтиченко – громадського і державного діяча, дійсного члена Академії педагогічних наук СРСР, учасниці Великої Вітчизняної війни, талановитого педагога, ректора Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького (нині – Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова) у 1956-1970 роках.

Марія Максимівна Підтиченко народилася у 1912 році на Слобожанщині. По закінченні харківської середньої школи у 1930-му році обрала навчання на історичному факультеті Харківського інституту народної освіти (у 1933 р. вишу було повернуто статус Харківського державного університету). Надзвичайно енергійна, комунікабельна, високої працездатності, наполеглива, честолюбна, з ранньої юності вона – лідер і натхненний організатор громадського і комсомольського життя студентського колективу. Навчання юній Марії давалося з легкістю, тому багато ще займалася шефською роботою: працювала у селі на збиранні урожаїв, допомагала у місцевих виборах та культурно-просвітницькій роботі.

Так склалося за бажанням самої молоді, що студенти-комсомольці були першими в оборонно-масовій роботі: вивчали військову техніку, парашутизм, стрілкову і медсестринську справу. Велика потреба в освічених, відданих Батьківщині спеціалістах гостро відчувалася у сферах культури, науки, освіти.

М. М. Підтиченко з чоловіком Ю. В. Зарубою, журналістом і письменником

Студентка Марія від початку вирізнялася поміж своїх коліжанок умінням чітко мислити, яскраво і образно висловлювати власну думку. Вона майстерно володіла великими аудиторіями слухачів на мітингах, вітчизняних і міжнародних конференціях. Напевно, вже з того часу у дівчини почав проявлятися талант оратора.

У 1934 році юна випускниця починає власну педагогічну діяльність: викладає суспільні науки та марксистсько-ленінську філософію у вишах Дніпропетровська. У 1939 році Марію Максимівну вже обрано секретарем Дніпропетровського обкому комсомолу, а в 1940 році на XII з'їзді комсомолу України вона – секретар ЦК ЛКСМ України з пропаганди.

Стрімкий ріст і на громадській і на

М. М. Підтиченко, ректор КДПІ імені О. М. Горького (1956–1970 рр.)

кар'єрній драбині тим не менше не давався легко. Особливо це стосувалося складних воєнних років. Але вперта й цілеспрямована Марія Підтиченко поставила собі за мету – ніколи не здаватися і не покладати рук навіть під найсильнішим тиском долі. З початком Великої Вітчизняної війни сотні тисяч щирих патріотів добровільно стали воїнами Червоної Армії, понад десять тисяч – діяли у підпільних обкомах і райкомах ЛКСМУ. Секретаріат ЦК ЛКСУ, у складі якого на той час працювала і Марія Максимівна, був бойовим штабом: очолював утворення комсомольського підпілля і молодіжних партизанських з'єднань у ворожому тилу, організовував випуск газет і листівок, які розповідали про військовий стан країни. Інформаційні повідомлення розповсюджували серед населення, піднімаючи віру у перемогу над ворогом і закликаючи до опору окупантам.

Молодь на чолі з ЦК ЛКСМУ стала основою більш як мільйонної армії ополченців. Комсомольці були там, де країні загрожувала найбільша небезпека. Секретарі ЦК ЛКСМУ працювали у жорстокому режимі військового часу: їх можна було зустріти в областях, серед комсомольців і молоді підприємств, в колгоспах і навчальних закладах, серед воїнів і партизан, на комсомольських активах і численних мітингах.

Після визволення України за заслуги у справі організації молоді України на активну боротьбу проти фашистських загарбників багато комсомольських керівників було відзначено урядовими нагородами. Марія Підтиченко увійшла до числа тих, хто твердо відстоював мир власної держави, тому не випадково удостоїлась Ордену Червоної Зірки (1945 р.), Ордену Вітчизняної війни II степені, медалі "За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.", а пізніше – Почесного Знаку Радянського Комітету ветеранів війни і партизанського руху. Згодом ще буде багато ювілейних медалей до річниць Перемоги і відзначень свят Радянських Збройних Сил, але ті найперші, мабуть, були найвагомішими.

Повоєння – новий період життя і діяльності Марії Максимівни. У 1944–1946 та 1950–1954 роках Підтиченко працює секретарем Київського міськкому партії з питань пропаганди, активно повертаючи з воєнного забуття промислові підприємства і громадські організації. Натхненно, з властивою їй енергією Марія Максимівна бере участь в організації Міжнародної Демократичної Федерації жінок. У 1945 році вона увійде в Ініціативний комітет зі створення МДФЖ та Президію цієї структури, де представлятиме інтереси СРСР.

Саме антифашистський комітет жінок СРСР був складовою цієї міжнародної організації, яка об'єднала у своїх рядах активні феміністські, пацифістські, антивоєнні жіночі організації всього світу. Марія Максимівна працювала разом із Ежені Коттон, Цолою Драгойчевою, Долорес Ібарурі, Зінаїдою Гагаріною, Ганною Караваєвою, Ніною Поповою та багатьма іншими відомими представницями жіночих організацій світу. Слабка половина людства впевнено виступала проти атомного, бактеріологічного і хімічного озброєння. Вони щиро вірили у мирне співіснування держав з різним соціальним устроєм, без фашистських настроїв.

Марія Максимівна стала активним організатором і учасником паризьких і празьких Конгресів. У 1958 році вона – член делегації жінок України на сесії Генеральної Асамблеї ООН в Сполучених Штатах Америки. Пізніше – одна із засновників і керівників (у 1947 р.) Київської міської, а згодом і республіканської організацій Товариства "Знання".

Еженні Коттон і Марія Підтиченко

Згодом про всі життєві перипетії, дійства світового масштабу, на яких була присутня, Марія Підтиченко розповідатиме у студентських аудиторіях. Очі молоді, що із захватом слухатимуть лекції видатної жінки, надихнуть пані Марію на науково-педагогічну роботу.

1945 рік. Франція, м. Лілль. Виступ на мітингу

Вже у 1947 році вона захистить дисертацію, а у 1948–1950 та 1954–1956 роках викладатиме суспільні науки, завідуючи кафедрою у Київському державному інституті театрального мистецтва імені І. К. Карпенка-Карого. Найпочеснішою справою за свідченнями колег Марії Максимівни для неї стало ректорство у Київському державному педагогічному інституті імені О. М. Горького.

Післявоєнний період характеризувався гострою недостачею педагогічних кадрів для шкіл в країні, тому відбудовувалась народна освіта. В педагогічному інституті відкривалися нові факультети: природничий, іноземних мов, дефектології. Активно почало працювати вечірнє відділення. Вийшов новий "Закон про школу", і в атмосфері творчого пошуку колектив досвідчених і визнаних в країні викладачів інституту під керівництвом Марії Максимівни спрямував свої зусилля на оновлення змісту навчального процесу, насичення активними формами, методами, засобами навчання. Постійно впроваджувалися нові, активні й ефективні ідеї та форми роботи, залучалися технічні засоби навчання, програмоване навчання, посилювалося світоглядне спрямування профілюючого предмета, велика увага приділялася вивченню мов та літератур, у тому числі й української. Зусиллями ректорату педагогічну практику студентів почали розглядати як важливу ланку загальної підготовки майбутнього вчителя. Кафедри педагогіки і психології, методики викладання математики і фізики (професори С. А. Литвинов, Д. Ф. Ніколенко, М. М. Миронов, Г. Г. Кордун, І. Є. Шиманський, В. П. Дущенко та інші) працювали над поглибленням навчальних спеціальностей. Велика кількість методичних посібників, виданих досвідченими педагогами-методистами інституту; базові школи; запрошення досвідчених вчителів, директорів шкіл для читання лекцій студентам з питань педагогічного досвіду; численні поїздки до Павлиської школи талановитого педагога-гуманіста Василя Сухомлинського – це дієві кроки, організовані ректоратом для практичного оволодіння професією вчителя.

З метою залучення студентів до педагогічної діяльності активно запроваджувалася безвідривна педагогічна практика – участь студентів у різних видах позашкільної виховної роботи з учнями у групах подовженого дня, керівниками гурткової і секційної роботи, в дитячих літніх таборах відпочинку. Практика наближала студентів до умов майбутньої педагогічної діяльності.

У 60-ті роки розгортаються міжнародні зв'язки інституту: обмін досвідом, навчальними програмами, методичною літературою, дружніми візитами. Гостями інституту були освітянські делегації з Великої Британії, Сполучених Штатів Америки, Румунії, Німеччини, Польщі, Чехословаччини та інших країн. З офіційними і дружніми візитами у складі урядових делегацій Марія Максимівна відвідала багато країн.

У творчому доробку Марії Підтиченко з'явилися наукові праці з психолого-педагогічних проблем вищої школи і педагогічної теорії, суспільно-політичного життя країни і міжнародного жіночого руху. У колективі з 1957 року відновлено видання інститутської газети "За педагогічні кадри", з'явився музей "Історія КДПІ імені О. М. Горького".

Під умілим керівництвом Марії Максимівни в інституті працювали відомі у педагогічних колах наукові школи професорів М. О. Давидова, В. П. Дущенка, Д. Ф. Ніколенка, Д. О. Тхоржевського, І. Є. Шиманського, І. І. Пільгука, А. П. Медушевського, М. Я. Брицина, В. Д. Войтушенко, Ю. Кобилецького та багатьох інших талановитих науковців.

У 1970 році Київський державний педагогічний інститут імені О. М. Горького був нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР за великі заслуги в підготовці висококваліфікованих педагогічних кадрів.

На загальних зборах Академії педагогічних наук СРСР у 1968 році за активну організаційну, наукову, навчально-педагогічну діяльність Марію Максимівну обрано дійсним членом Академії педагогічних наук СРСР.

Окрім того, встигала Марія Максимівна трудитися й на політичній кухні, у 50–70-х роках працювала депутатом Київської міської Ради народних депутатів. Поряд з військовими нагородами велика організаційна, громадська, пропагандистська, науково-педагогічна діяльність Марії Максимівни відзначена високими урядовими нагородами: двома орденами Трудового Червоного Прапору, орденом "Знак Пошани", Почесним Знаком Радянського комітету ветеранів війни, Почесними Грамотами Президії Верховної Ради УРСР, медаллю "А. С. Макаренко" та багатьма іншими.

Та, як вважала й сама ректорка, справа зовсім не у нагородах, а у тому натхненні і життєтворчих силах, які черпала Марія Максимівна у рухливому молодому житті інституту. З цього жила й заради цього творила. Надзвичайно мудра й дивовижно красива, сміливо талановита й цілеспрямована особистість цієї жінки сьогодні уже надихає молодь.

Наталя ТАРАСОВА, Людмила КУХ

Актуальне інтерв'ю

Ольга СУХОМЛИНСЬКА: "Школа зараз не посідає вагомого місця у житті дитини"

Його педагогічні практики використовують у всіх країнах світу, за теоретичними розробками навчають майбутніх педагогів, видають книжки та ставлять за приклад. Як зберігаються педагогічні засади в родині Сухомлинських, як оцінюють освітні інновації та на що рекомендують звернути увагу – в ексклюзивному інтерв'ю викладача Драгомановського вишу Антонові Дробовичу для ІА "Наголос" з дійсним членом Національної академії педагогічних наук України, доктором педагогічних наук, професором Ольгою Сухомлинською.

– Ольго Василівно, як Ви вважаєте, чим відрізняється сучасний український педагог від педагога Радянської України?

– Якщо говорити про останній період, перед розпадом Радянського Союзу, то педагоги були досить різні. Якась частина пішла у педагогіку співробітництва, об'єднувались в громадські організації, у педагогіку творчості (на чолі із Олександром Захаренко) і, звісно, значну частину складали функціонери і ретранслятори. Взагалі в нашій професії це часто траплялося, коли вчитель ретранслював підручник, не думаючи, чи правильний цей підручник, що там записано. Загалом же, український радянський педагог був більш компетентний і професійно краще підготовлений. Вчителі більше читали навчально-методичну літературу, не забували про твори для розвитку педагогічного світогляду. Більше того, педагоги часто передплачували серйозні літературно-публіцистичні видання, такі, наприклад, як "Новый мир", де публікувались останні новинки. Загалом, педагоги були менш меркантильними. Вчитель не перебував у постійних роздумах про городи, дачі, заробітки, а більше думав про виховання своїх учнів. Думаю, що в цьому плані порівняння не на користь сучасного вчителя.

Зрештою, в ті часи існував досить потужний учительський рух. А чи є сьогодні в Україні учительський рух? Чи можна говорити про злагодженість та солідарність українських педагогів?

Учительство було досить політично та соціально активне наприкінці 80-х років та на зорі незалежності України. Зараз це не настільки помітно, хоча формально збереглися деякі об'єднання, асоціації, наприклад, керівників шкіл, ліцеїв і гімназій. Однак, як не прикро, та вони стали придатком державних структур і ніякої власної позиції, як правило, не висловлюють.

– Що ж змінилося за ці роки? Чи далеко пішла українська педагогіка за останні 20 років?

– За ці роки українська педагогіка позбавилася відчуття меншовартості. Раніше все було зав'язано на Москві, а зараз ми бачимо самостійний розвиток, новаторські ідеї, маємо можливість переймати та осмислювати західний досвід. До недавнього часу мені подобалося те, що не було втручання у зміст освіти. За часів перших наших президентів було так, що педагогічні проблеми вирішувалися на професійних рівнях, у такий спосіб реалізовувався і зміст освіти. Зараз відбувається втручання у зміст освіти, що не є добрим знаком. Особливо це відчувається у суспільно-гуманітарних предметах. До чого це може призвести, ми знаємо, наприклад, за Оруелом. Адже учителю, школі належить велика роль у суспільному житті. Здається, Бісмарку приписують вислів "Битву при Самдовій виграв прусський вчитель". Ми знаємо, що можна отримати, якщо виховувати у відповідному дусі змалку…

– У зв'язку з цим, невже сучасна система освіти не може виховати "Громадянина" з великої літери?

– Враховуючи той факт, що фінансування шкіл здійснюється на місцевому рівні, то, як то кажуть, "хто платить, той і замовляє музику". Більше того, запевняю Вас, якщо директор школи комуніст, то діти там будуть піонери. Якщо ж директор віруюча людина, то в школу будуть ходити священики. І не тільки церковники основних конфесій, але і менш відомих релігійних рухів. А там, де в області, районі або на рівні директора, учителя школа бере участь у громадських проектах, наприклад, "Європейський вибір", "Ми – громадяни України", там проводиться велика робота з формування сучасного громадянина, незалежно від регіону.

Однак школа зараз не посідає вагомого місця у житті і дитини. Її вплив значно зменшився. Більшого ж значення набули суспільні комунікації та інформаційні технології. Поки що в нас є відносно вільна преса, тому діти можуть читати різні думки, знайомитися з матеріалами з Інтернету, а також виїжджати за кордон, бачити, як там живуть, брати участь в програмах за обміном тощо. Загалом, це дуже добре позначається на молоді. Загалом вважаю, що наша молодь хороша і громадсько-свідома.

– Продовжуючи попереднє запитання: чи вдалося Україні подолати в освіті авторитарність, суб'єкт-об'єктність, ідеологічну обумовленість змісту освіти?

– Перш за все, в нашій педагогіці, які б підходи не панували, завжди зберігається певна дистанція між учнем та учителем. Думаю, що навіть при пануючій особистісно-орієнтованій парадигмі є достатньо вчителів, які тримають клас суто авторитарно. Стиль же викладання дуже залежить від, як я вже згадувала, директора, колективу педагогів школи та психолого-емоційних особливостей вчителя.

– Ви говорите про зміст освіти і про підходи до виховання. А які найбільш значущі проблеми сучасного шкільництва Ви можете виокремити?

– Першою проблемою, однозначно, можна назвати перенасиченість змісту освіти. Такої кількості навчальних предметів, які кожного року або змінюються, або додаються, немає, мабуть, ніде в цивілізованому світі.

Друга проблема витікає з першої – ми поводимо себе в освіті так, наче ми дуже багата країна. Ми рівняємось на найбагатші країни, але ж по факту – ми бідні і не маємо засобів для такого. Нам, як то кажуть, слід "по одежке протягивать ножки". Тому обов'язковою має бути не 11-річна освіта, а 9-річна, а далі – як хто хоче. Хтось отримуватиме робітничий фах, а хтось буде далі вчитись у школі. Задекларувавши обов'язкову 11-річну освіту, ми, фактично, зробили обов'язковою вищу освіту. І це за умови, що немає серйозної системи відбору. От мій онук, наприклад, два роки назад закінчив школу і всі без винятку його однокласники, як би погано хто не вчився, стали студентами. Такого в нормальних країнах не буває. Звісно, буває, що всі пробують вступати до вишу, але в інших країнах здійснюється жорсткий відсів уже в процесі навчання.

Третя проблема – ми мало приділяємо уваги перевірці того, якою насправді є наша освіта. У нас відсутній моніторинг. Вважаю, що варто на деякий час призупинити новації, інновації і тверезо оцінити освітню реальність. Наприклад, треба визначити, яка у нас мовна грамотність, математична грамотність. Тобто встановити реальний рівень людського розвитку. Ми не беремо участі ні в міжнародних вимірюваннях, ні в проектах, що здійснюються в межах держави. Наприклад, Росія обов'язково бере участь у них, а ми – ні. І це при тому, що якість освіти у нас з кожним роком падає.

– Як Ви оцінюєте введення і практику ЗНО?

– Думаю, що це був позитивний крок. Без сумніву. Однак вважати, що це панацея, не зовсім правильно. Окрім того, ми не відпрацювали цей механізм до кінця. Наразі виходить, що школа втратила свою значущість як загальнокультурний, загальноосвітній феномен. Ні для кого не секрет, що діти в старших класах не вчаться і не займаються своїм розвитком, а готуються до здачі ЗНО. Зокрема це стосується учнів випускних класів. Останніми роками я спостерігаю не дуже добру тенденцію – завищення балів атестату. Вчителі, з меркантильних причин, завищують оцінки випускникам, щоб вони мали більший загальний бал (ЗНО + середній бал атестату, – Ред.) при вступі до вишів. Батьки просто купують ці оцінки. А загалом, ЗНО – це хороша ідея, але, як завжди, маємо проблеми з реалізацією, накладається, так би мовити, українська специфіка. Безсумнівним позитивом введення ЗНО є те, що здібні, талановиті діти, особливо з села, які добре вчилися у школі, отримали можливість вступити до нормального вишу без хабарів. До введення ЗНО це було практично неможливим.

– Згадуючи про Вашого батька Василя Сухомлинського, чи бачите Ви сьогодні в Україні фахівців, які б могли претендувати на звання народного педагога, працювали б на дуже високому рівні, як колись сам великий український педагог?

– Дуже багато зараз таких директорів і вчителів, котрі добре працюють. Наприклад, є такий дуже талановитий директор школи Петро Лосюк в Прикарпатті. У нього діти вивчають народні ремесла, поєднують навчання, працю і мистецтво. От нещодавно пішов із життя прекрасний педагог, народний учитель, директор Сахнівської загальноосвітньої школи Черкаської області Олександр Захаренко. Багато у нас таких гідних людей.

– А якщо говорити про визначних теоретиків, таких як Песталоцці чи Коменський…

– Українська земля багата такими особистостями, але все ж вона їх народжує не так часто. Думаю, що ось-ось уже і з'явиться хтось такого рівня. Ще почекаємо *(сміється)*.

– Наскільки дієвою та застосованою є спадщина Василя Сухомлинського у XXI столітті? Тільки теоретичні чи й практичні моменти теж привертають увагу сучасних вчителів, викладачів?

– Сьогодні ідеї та концепції Василя Сухомлинського надзвичайно широко застосовуються у дошкільній освіті. Це стосується напрацювань із розвитку мислення, мовлення… Є навіть цілі дитячі садочки, які працюють за системою Сухомлинського. Він написав багато художніх мініатюр – оповідань, притч, казок, замальовок, в яких закладений педагогічний та дидактичний сенс. Зараз у світі досить поширена освітня програма під назвою "Філософія для дітей", яку запровадив американець Метью Ліпман. Навіть до неї включили казки Василя Сухомлинського. Це не дивно, адже саме філософсько-педагогічне переважає у художній спадщині Сухомлинського. Його дуже турбувала проблематика освоєння дитиною світу, вироблення світогляду, моральності. В його спадщині багато справжнього гуманізму. Не просто загальних фраз, а порад по роботі із розумово відсталими дітьми, учнями із фізичними вадами або просто психологічно складними. Ми навіть книжку нещодавно випустили – "Обережно: дитина!", в якій зібрали усі твори й уривки з творів Василя Олександровича, де йдеться про обережний, зважений підхід у роботі зі складними дітьми. Ще, принагідно, можна згадати про інклюзивну освіту, яка стає нині популярною. Так от, Сухомлинський ще в 60-х роках говорив про спільне навчання звичайних дітей та дітей із певними вадами.

– Яку пораду Ви б могли дати сучасним батькам, котрі віддають дитину в школу/ виш?

– Ооо… Не люблю давати якісь поради. Можливо, лише одне скажу – любити дітей. Не кидати їх напризволяще, не залишати їх на самоті зі своїми проблемами. Не сподіватися на школу, державу тощо. Треба намагатися зрозуміти дитину навіть тоді, коли ти її не розумієш і не зовсім поділяєш її захоплення. Впевнена, що тільки любов може зробити людину людиною. Це можу сказати як педагог, мама і бабуся.

– Дякую за цікаву розмову.

Антон ДРОБОВИЧ,
викладач кафедри філософської антропології НПУ імені М. П. Драгоманова
Світлини Івана ЄРОХІНА

Позанавчальна розмова

ТЕПЛА ЧИ М'ЯКА, ПОЕТ ЧИ ВИКЛАДАЧ?

Сьогодні у рубриці "Позанавчальна розмова" історія професора кафедри культурології БІЛЬЧЕНКО Євгенії Віталіївни. Однак все, про що йтиме далі мова, – швидше спосіб життя, аніж хобі. Та як не скажи, суть незмінна: поезія – невід'ємна частина її буття в стінах університету та поза ними.

– Євгеніє Віталіївно, як давно Ви пишете?

– Пишу з моменту початку письма. Звісно не письма як такого, але, майже за Жаком Дерріда, здається, що писати почала раніше, ніж говорити усно. Як навчилася шкрябати літери на картоні – записала якийсь віршик про пролісок. Як зараз пам'ятаю, зеленим фломастером. Нині знайшла і, дивно, – це мене не дуже розчулило. Ніби стало соромно. Один з героїв Мілана Кундери так само знайшов свій юнацький щоденник і порвав його, комплексуючи за своє хлоп'яче минуле. Я, звісно, віддала той милий аркушик родині на зберігання, але "рву" себе ранню – особливо тінейджерського періоду – доволі часто.

– Євгенія Більченко – більше поет чи викладач?

– Тут немає ступенів порівняння. Зрозумійте мене правильно, я не ухиляюся від відповіді, намагаючись знайти рятівний баланс для слабкодухих. Це просто дві різних якості, не порівнювані речі, як тепле та м'яке. Поет – органічно-фізіологічна функція єства. Викладач – ремесло, професія. Улюблена, обрана як сковородинівська "сродна праця", – за покликанням. Обрана, до речі, як єдине діло, яке не заважає писати, ба навіть сприяє письму. Поезія не може бути улюбленою справою, оскільки це ані справа, ані дозвілля – нічого з того, що пов'язане із статусно-рольовою позицією. Для мене це процес дихання. Але якщо мене запитають "хто я" десь посеред вулиці чи за кавою, – миттєва ідентифікація! – скажу: "Поет" (тому і викладач, тому і все решта).

– Яке найважливіше для Вас на сьогодні досягнення у літературі?

– Коли мені кажуть про "досягнення", хочеться хапатися за пістолет *(жартує)*. Не тому, що їх нема, а тому, що не знаю, що вважати такими. З точки зору соціуму – маю низку перемог на міжнародних літературних конкурсах, слемах, дуелях тощо, маю три літературних збірники (останній – у співавторстві з поетом Юрієм Крижановським), мене знають і читають у мережі і поза нею. От ноутбук виграла у Донецьку, який тут же шваркнула об київський асфальт під час жвавої суперечки. Але вважаю, що найважливіше досягнення – це те, що зуміла не вляпатися у жодну халепу на зразок структури, сили, партії та спілки і зберегти здатність говорити правду у поезії.

Виступ у кафе "Диван"

– Отже, Ви не є членом Національної Спілки письменників України?

– Відмовилася. Мала з десяток можливих рекомендацій, всяких побрехеньок, вже почала кудись подавати на свідоцтво, потім відкликала. Щось "перемкнуло" у голові, і я подумала: "Більченко, куди ти лізеш?" Може, ще полізу, хто знає, мені пропонують. Це як хабар – якби не пропонували, а ви не брали б, то нема чим гордитися. Я жартую (*сміється*).

– Чи слідкують Ваші студенти за Вашою творчістю?

– Сподіваюся. Принаймні, на своїх концертах я їх іноді бачу і коментарі на сторінках соціальних мереж лишають. Я терпіти не можу, коли користуються своїм службовим статусом чи посадою, скликаючи студентів на "обов'язковий" концерт. Я цього не роблю, Бог свідок. Єдиний виняток – в Острозі, моїй певного роду духовній вітчизні, коли чудовий друг і поет Анатолій Криловець влаштував мій концерт перед студентами спеціальності "Літературна творчість". Я пішла на це, бо була спокуса виступити перед майбутніми поетами – щось на зразок майстер-класу. А так, я даю концерти у рок-клубах, арт-кафе, фестивальних майданчиках. Були випадки безоплатних виступів у монастирі, психлікарні, будинку для ветеранів. Вважаю, що платні виступи у кафе – це нормально, адже людей не зганяють з пари "на бал": вони просто приходять туди й платять гроші за виступ артиста – *не викладача, який пише вірші, а саме поета*. Поезія – це дихання, а от виступ – це вже праця, подібна до лекції, тож за працю треба платити. Я ж сама плачу, якщо концерти моїх улюблених авторів платні. Але на свої концерти пускаю усіх, хто й не має коштів.

– Я так розумію, "великих грошей" поезія не приносить?

– Знову таки, не люблю, коли поет репрезентує поезію як ремесло. Поет повинен мати руки й ноги, щоб заробляти на життя. Поетичною творчістю нині багато не заробиш, взагалі її комерційного зиску іноді ледве вистачає, щоб покрити оренду за зал. Гонорари теж не є джерелом виживання. Єдиний вихід – стати арт-менеджером, зробити поезію справою організації фестивалів чи видавництв, тоді можна на цьому заробити, але я цим займатися не маю бажання і прагматичного хисту.

– Чи допомагає творчість у викладацькій роботі, чи, навпаки, заважає?

– Творчість допомагає викладати, бо будь-яка творчість перетворює вчителя з дидактичного опудала на екзотичного ельфа за кафедрою. Чи може творчість заважати викладанню? Ну, якщо зважити, що під час семінару починають складатися вірші у голові, то так, але, гадаю, це не проблематично. (*Тут посміхнувся вже я – О.К.*). Страшніше, коли, навпаки, викладацька робота заважає творити – до того ж, творити не тільки у поезії, але й у самому викладанні, коли рутина витісняє творчий початок з усього, що робиш. Слава Богу – я усвідомлюю, що це дійсно велика милість Його, – що моя викладацька робота, яка забирає у мене дуже багато сил, не заважає моїй творчості. Я взагалі не знаю, чи здатна будь-яка цікава робота заважати поету бути поетом, якщо людина пише у метро, у вбиральні тощо.

Фестиваль "Каштановий дім" в Києві

– Якщо стане вибір між літературою та викладанням, то куди підете?

– Класне запитання. У літературу... Скоріше так, якщо буде вибір між викладанням і можливістю писати ручкою на папері (забороняли ж таке у тюрмах), оберу можливість писати, бо без цього я помру. Але якщо буде вибір між викладанням і можливістю брати участь у богемній тусовці, що нині модно називається "сучлітпроцесом", оберу не "суч...", а викладання.

– Ким мріяли стати з дитинства: поетом чи викладачем?

– "Космонавтом" *(Сміється)*. Поетом не мріяла, бо ми вже домовилися, що людина не може мріяти, як їй рухати щелепами під час жування чи ребрами під час дихання. Смак до викладання прийшов із самим викладанням, коли відчула спорідненість викладання акторству і взагалі артистизму. Якщо серйозно, мріяла таки стати актором. Мабуть, ця мрія нині намагається втілитися зразу у трьох опосередкованих публічних видах діяльності: викладацькій (викладач – це любов, акторство плюс знання), декламаційній і власне театральній (пробуємо зі своєю арт-групою "Бенд МеТа" робити літературні спектаклі).

– Що б Ви порадили почитати студентам?

– Ох... Я й так їх "дістаю". Але наразі скажу те, чим хворію зараз. Мілана Кундеру – всього – пізнього, раннього, чеського, французького, особливо роман "Жарт" та "Вальс на прощання". Прекрасна його одна з останніх речей – книга "Незнання". Залюбки порадила б перечитати Володимира Маяковського. По-новому допомагає дивитися на еротизм Чарльз Буковськи. Одна з улюблених книг – Кен Кізі "Політ над гніздом зозулі". І, звісно, мої "сакральні" автори – Чехов та Селінджер.

Читання поезії на Першому з'їзді поетів

– Яка мова вам ближча? Не осуджують Вас, що Ви, викладач Національного педагогічного університету, пишете здебільшого російською?

– Я – маргінал. Такий собі свідомий номад і апологет дружби народів. У розмові з націоналістами я – космополіт, з космополітами – націоналіст. Як писав наш живий класик Євгеній Олександрович Євтушенко: "Ты – вечно третий, ты ни с кем, над схваткой" (*Цитата з поеми "Голуб в Сантьяго" – О.К*). Навіть докторську дисертацію захистила з проблеми діалогу як царства спілкування між Я, Ти і Третім, – мабуть, підібрала тему під самозаспокоєння. Я – свідома українка, духовною малою вітчизною вважаю Західну Україну, але при цьому своє найбільше визнання як поет здобула на Донбасі і в Криму. Маю близьких товаришів з Московського патріархату. Українську відчуваю мовою мук мого дитинства, щось на зразок ностальгічного поклику з лісу. Російську мову вважаю мовою своєї особистої думки і свого особистого почуття, що є джерелами творчості. Улюблена лінія у філософії – російське православ'я. Дивно, написала з десяток більш-менш читабельних поезій українською, які не вважаю надто талановитими. Але вони виграли престижний конкурс. Це доводить, що конкурси у нас відіграють посередність. Ні, мене не засуджують за мову. Мовне питання – взагалі штучне і надумане.

– До якої течії Ви себе б віднесли у сучасній українській літературі?

– Російськомовний поет-патріот України, маргінал академічної закваски, хіппі з претензіями доктора культурології.

– Чи варто бути поетом (письменником)?

– Якщо можете не писати, не пишіть. Слава – ефемерна жадана ілюзія, а боляче буває дуже і дуже.

Спілкувався
Олександр КОЗИНЕЦЬ

Довідка

БІЛЬЧЕНКО Євгенія Віталіївна. Народилася та живе у Києві.

У 2002 році закінчила Київський національний університет культури та мистецтв (спеціальність "Культурологія").

У 2006 році захистила кандидатську дисертацію на тему "Педагогічні погляди Климента Смолятича в контексті діалогу культур", ставши кандидатом педагогічних наук.

Доцент кафедри культурології Інституту філософської освіти та науки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Нещодавно захистила докторську дисертацію "Культурологічний дискурс філософії діалогу: Чужий. Інший. Ближній. Третій".

Член Редакційної колегії Міжнародного літературно-мистецького журналу "Ренесанс" (Київ). Публікувалася в журналах "Золотой век", "Ренессанс" (Київ), "Art-ШУМ", "Літера_Dnepr" (Дніпропетровськ), "Склянка часу" (Канів – Менхенгладбах), "Дети Ра" (Москва), "Зинзивер" (Санкт-Петербург), "Писатель. XXI век" (Санкт-Петербург), "Дарьял" (Владикавказ) та інших.

Окремі твори друкувалися в альманахах "Сучасний Ренесанс", "Каштановий дім" (Київ), "Крила" (Луганськ), "Пушкинское кольцо – 2010" (Черкаси), в антологіях "Пушкінська осінь в Одесі – 2009", "Ми пам'ятаємо ... (1945-2010)".

Україномовні твори публікувалися в журналах "Золота доба", "Ну що б, здавалося, слова ..." (Київ), "Просто неба" (Львів), в альманахах "Витоки" (Острог), в антології "Літпошта (збірка молодої поезії, і не тільки...)".

Автор збірок поезії "Моя революція" (2009), "Жесть" (2010), "Олександрія – 208" (2010, у співавт. з Ю. Крижановським).

Вірші автора в перекладі на українську мову В. Богуславської опубліковані в антології "А українською – так" (2010).

Студентське життя

СМАЧНОГО, ШАНОВНІ ДРАГОМАНОВЦІ!

Як і обіцяв для студентів ректор Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Віктор Андрущенко, у виші в цьому навчальному році запрацював навчально-виробничий комплекс "Студентська їдальня", який забезпечуватиме якісне й порівняно недороге харчування для усіх драгомановців.

28 лютого 2013 року Віктор Петрович урочисто перерізав стрічку біля дверей першої студентської їдальні у головному корпусі університету, де вже застав перших "дегустаторів" смачної кухні. Про те, що вона дійсно смачна, ректор дізнався якраз від самих студентів, та й сам вирішив спробувати, замовивши собі звичайний студентський обід.

Загалом меню в таких їдальнях оновлюються щодня і приблизно складаються з перших страв, що у фінансовому плані коштують від 4 до 7 грн. за порцію; других страв, куди можна обрати котлету, биток, смажену рибу, запечене м'ясо та гарнір на свій смак: від звичайної гречки до овочевого рагу. Це обійдеться у 10-12 грн. Для тих, хто полюбляє більш легке харчування, кухарі пропонують широкий список легких салатів і закусок. Для ласунів у меню тістечка, торти, пиріжки та великий асортимент соків і компотів.

Подібні відділення "Студентської їдальні" відкриваються в усіх навчальних корпусах НПУ, розраховані на студентів та викладачів вишу. Як пообіцяло керівництво, до кінця навчального року усі драгомановці харчуватимуться здорово й дешево.

Прес-служба університету

Рецензія

СЕРІЯ "АНТОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДУМКИ"

СЕРІЯ, яка пропонується читачу, включає в себе філософські твори українських мислителів минулого. В рамках цієї серії планується перевидати найбільш цікаві та оригінальні твори видатних представників української філософської думки XVIII, XIX, початку XX ст.

Зокрема, планується перевидати праці представників романтизму та епохи Просвіти, а саме Я. Козельського, П. Лодія, Й. Шада та ін. Також будуть перевидаватись найбільш значні твори професорів філософії Київської духовної академії, таких як П. Авсенєв, Д. Богдашевський, С. Гогоцький, В. Екземплярський, В. Карпов, П. Кудрявцев. Й. Міхневич, Ор. Новицький, П. Ліницький. Крім того, в рамках серії вийдуть твори представників університетської професійної філософії, таких як В. Зеньковський, О. Гіляров, О. Козлов, Я. Колубовський, Г. Челпанов.

Зокрема, вже у 2012 та на початку 2013 рр. філософська громадськість України мала змогу ознайомитись з 1-м томом праць П. П. Кудрявцева (1868–1940), 1-м томом праць П. І. Ліницького (1839–1906) та 1-м томом праць В. М. Карпова – професорів філософії Київської духовної академії другої пол. XIX – початку XX ст. (Див.: **П. П. Кудрявцев. Сочинения : в 2 т. / под ред. А. Г. Волкова, авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. – Мелитополь : Издательский дом МГТ, 2012. – (Серия "Антология украинской мысли"). – 332 с.; П. И. Линицкий. Сочинения : в 5 т. / ред. А. Г. Волков, авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. – Мелитополь : Издательский дом МГТ, 2012. – (Серия "Антология украинской мысли"). – 455 с. ; В. Н. Карпов. Сочинения в 3 т. / ред. Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков, авт. вступ. ст. Г. А. Поперечная. Мелитополь : Издательский дом МГТ, 2013. – (Серия "Антология украинской мысли"). – 355 с.**

Необхідність такої серії зумовлена тим, що до сьогодні більшість праць українських філософів означеного періоду лишається абсолютно невідомою широкому загалу науковців. Руйнація національної культури, яка відбулась у першій половині XX ст., вимагає сьогодні від нас активної її розбудови. Саме цим пояснюється актуальність видання робіт українських філософів минулого, адже вони складають золотий фонд національної культури України, і ознайомлення з їх творчим спадком сприятиме процесові формування у майбутніх поколінь національної гідності та самоідентифікації.

Григорій ВОЛИНКА, проректор з наукової роботи, професор

Студентське життя

МИ ДЕБЮТУЄМО – ЗА НАМИ МАЙБУТНЄ!

Harlem Shake від ІПП

Студентство активно перевтілювалось в різні образи

26 лютого в гуманітарному корпусі НПУ імені М. П. Драгоманова пройшов загальноуніверситетський фестиваль-конкурс "Дебют першокурсника", який організували Студентська Рада та Центр культури та мистецтв. Кожен з учасників фестивалю намагався зробити свій виступ не схожим на інші, хоча деякі ідеї інколи були схожі. Але, як кажуть, "генії мислять однаково".

Зала була заповнена ще за півгодини до початку концерту, а глядачі все приходили і приходили. Студенти не хотіли йти і тому в очікуванні виступів команд своїх інститутів розміщувались біля сцени, між рядами тощо. Після кожного виступу зала буквально вибухала шквалом оплесків та позитивних емоцій. Під час фестивалю студенти підтримували одне одного, адже драгомановці – одна велика родина!

Інститут політології та права у гумористичній формі показав боротьбу "Білого та Чорного", використавши як основу казку Льюїса Керрола "Аліса в Країні Чудес". Особливо запам'яталися такі персонажі, як Чеширський Кіт та Капелюшник, їх фрази студентство одразу підхопило і почало цитувати після заходу. Інститут мистецтв довів, що вони й справді професіонали, дивитись їх танці – насолода. Тим паче номер був підготовлений з ноткою гумору і сприймався легко. Інститут іноземної філології можна сміливо назвати майстрами імпровізації – вони підготували творчий і музичний номер, який викликав цікавість у глядачів. Студенти Інституту перепідготовки та підвищення кваліфікації вже детально вивчили всі аспекти студентського життя, тому зробили виступ у форматі новин.

Оплески глядачів

Після виступу всіх інститутів журі підрахувало оцінки і оголосило переможців:

– третє місце посіли одразу два інститути – Фізико-математичний та корекційної педагогіки та психології. Перші вразили своєю згуртованістю і продемонстрували це в своєму музично-провокативному перформансі зі склянками. Другі показали нам історію Луї Брайля – творця відомого шрифту для слабозорих;

– друге місце зайняв Інститут політології та права. Студенти висвітлили інтернет-тенденції, показавши усім, що вони йдуть у ногу з часом;

– перше місце виборов Інститут філософської освіти і науки! Філософи, не роблячи відступу від своєї майбутньої спеціальності, зобразили боротьбу добра і зла – світлого і темного, змішавши класику та сучасність.

Щиро вітаємо призерів та учасників заходу! Студентство вкотре довело, що воно вміє як навчатись, так і проводити культурно-мистецькі заходи. Сьогоднішній дебют першокурсників на сцені є запорукою нових перемог у майбутньому.

Богдана ШУЛЬГА, студентка І курсу Інституту корекційної педагогіки та психології

До дня 8-го березня

ОЛЕКСАНДР КОЗИНЕЦЬ

Автор поетичних, прозових, публіцистичних текстів; літературно-мистецьких проектів “Щоденник”, “Щоденник. Re: make”, літературно-екологічного проекту “ПРОдайте їсти”; музикант.

Пише вірші з 10 років. Публікувався у різних збірках, в літературних журналах та альманахах “Холодний Яр” (Черкаси), “Дніпро” (Київ), “Склянкачасу” (Канів), “Літіум”, “Ліра” (Хмельницький), “Філео+Логос” (Житомир), “Березіль”, (Харків), “Дзвін” (Львів), інших. Переможець рейтингу тижневика “Освіта” “Освітянин року – 2012” за реалізацію проекту “Щоденник. Re: make”.

Викладач та аспірант кафедри логопедії Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Триптих
(мамі, мами, матерів)

1. Мамі
Кажуть, молитви Отцям не всесильні.
Лиш віра й любов
З дитинства тримають фундамент.
Чи плакали очі? – Вони голосили!
Що хочуть додому, на землю праотчу,
До мами…
Ми вічності й часу
Намиста позичили вдосталь,
Щоб душі споріднені
Грілись любов’ю не марно.
Я знову приїду додому
Як син чи як в гості,
Як давній твій друг,
А значить, як син
(бо до мами).
Хай вечір до ніг тобі вклониться
Співом і словом.
Я можу розвіяти сумніви та хвилювання.
Блаженна і світла
(бо матір – основа),
В якій – мої злети,
З якої – мої починання.

2. Мами
Не чути крику…
Біль… Різке світло…
Чому він мовчить?
Ох, нарешті заплакав!
– Подайте мені
Мого вже дорослого сина.
Так, вже дорослого!
…він ще у лоні сказав слово “мама”!

3. Матерів
Наші сльози…
І руки, мов кремом намащені…
Ви поїдете,
Та схід сонця ми разом бачимо.
Ви на відстані…
І здається, так важче нам…
Та любов до дітей –
Поза виміром, часом,
В Б А Г А Т О З Н А Ч Н О С Т І.
Ви поїдете, і здається,
Не скоро будете.
Сійте світло вже дітям своїм
(Вам же є кому!)
Жінка – сходинка, жінка – схованка
І пробудження
Невідомого, неповторного,
Н Е В І Д’ Є М Н О Г О.
Невідомого, невід’ємного,
Себто вічного.
Те, що хибне – водночас є істинним.
Матір, жінка, кохана, подруга, дівчина…
Всепроникна, розумна, а значить –
В О І С Т И Н А!

***

*Вона **Ж**одного разу*
*н**І**кому*
*Н**е** казала про біль.*
*Проте, **К**ожного разу*
*Душ**А** боліла сильніше.*

*Вона **Ж**одного разу*
*н**І**чого*
*Н**е** скаже й тобі,*
*хіба що спо**К**ійно*
*н**А**пише про тебе віршик.*

*За**Ж**урені очі*
*ходитимуть т**І**нню вночі.*
*Нічого **Н**е вдієш…*
*В дум**К**ах:*
*“І не кращ**А**, й не гірша”*

*Лиш сві**Ж**е “курли”*
*білосн**І**жних весняних ключів*
*Їй з **Н**еба відправить:*
*“Ти – жін**К**а, ти – матір,*
*Ти – інш**А**”*

Любов’ю…

Вона буде йому Марією
Коли ввечері прийде Мариною
Він покличе її Наталею
А вже зранку розбудить Ольгою
Вона вдень відгукнеться Катею
Своїм друзям назветься Сашею
На роботі залишиться Вірою
Хоч колеги зовуть її Надею
Але вкотре…
не буде….
…Любов’ю

***

Молишся тихо і спиш спокійно.
Пізно. Самотньо. І холодно.
В тебе у серці народжена двійня,
Його подарунок: два голуби.
Мріяла раєм прогріти свій закрам,
Вечір побачити в зорях.
Холодно. Темно. Місяць заплакав.
Вікна про вічність говорять.
Тінню ходитимуть заспані рими,
Біль відведуть від ікони.
Зустріч завершена…
Два пілігрими
В серці утворюють коло.

Тобі вище

Розкидаєш вбрання по чужих темно-сірих кутках
І, неначе вдова, знов голосиш про листя і осінь.
Окуляри нові, захищають надійно твій страх.
Окуляри чужі, як і ти – запозичена зовсім.
Не своя, не така, не ребро.
Запікає палітра малюнки.
Ти не чуєш тепер. Знов агов?
Ти не хочеш несправжніх стосунків.
Ще не час або вже не формат.
І на сукнях твоїх витанцьовують миші.
Феромони з вином розмішали п’янкий аромат.
Третій поверх… Його…
А тобі?.. Тобі – вище!..

***

Старезна баба сновигає в осінь.
Сухі гілки їй сипляться під ноги.
Вона іде, і ноги в неї босі,
Вона іде у пошуках дороги.
Ціпок під руку. Розв’язавши вузлик,
Окраєць хліба дістає тремтяче.
Ковтає сльози та у рот беззубий
Кладе той хліб, жує і тихо плаче.
Опало листя… Ліс стрічає снігом.
Вона спинилась, їй забракло сили.
Таки дійшла. Усе навколо біле…
Старезна баба знов мала дитина.

Фотофакт

1 березня 2013 року в Інституті фізичного виховання та спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова відбулося урочисте відкриття аудиторії імені доктора педагогічних наук, професора Юрія Тимофійовича Похоленчука.

На заході були присутні проректор університету з дистанційної освіти та інноваційних технологій навчання **Анатолій Кудін**, директор Інституту фізичного виховання та спорту **Олексій Тимошенко**, колеги та друзі Юрія Тимофійовича, який понад 40 років очолював кафедру фізичного виховання та спорту, що нині змінила назву на кафедру олімпійського і професійного спорту Інституту фізичного виховання та спорту НПУ.

Фотопрогулянка бульваром

Світлина Геннадія ЦЕЛКОВСЬКОГО

Педагогічні КАДРИ газета

Газета Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова “Педагогічні кадри”. Свідоцтво про реєстрацію КІ №30 від 27.01.94 р.

Головний редактор Сергій Русаков
Літературні редактори Галина Голіцина, Людмила Кух
Комп’ютерне складання і верстання Тетяни Ветраченко
Фото Василя Тимошенка
Наша адреса: м. Київ-30, вул. Пирогова 9, редакційний відділ, тел. (044) 239-30-85, факс 234-75-87, e-mail: gazeta@npu.edu.ua

Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова м. Київ—30, вул. Пирогова, 9 e-mail: Npu.press@i.ua Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002 р.

Видрукувано у друкарні НПУ імені М. П. Драгоманова. Наклад 1000 примірників.

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори. Позиція редакції не завжди збігається з авторською. Рукописи не рецензуються і не повертаються.